

Гістарычна постаць Вітаўта ў сучаснай беларускай гістарыяграфіі і навукова-папулярнай літаратуры

Эпоха Вялікага Княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага (далей ВКЛ) – надзвычай цікавы і важны перыяд не толькі летувіскай, беларускай але і украінскай мінуўшчыны. У астатнія часы яна стала аб'ектам узмоцненай увагі перш за ёсё беларускай гістарыяграфіі. Падобна да нашай украінскай гістарычнай навукі, пераадольваючы рудыменты марксісцкай гістарычнай парадыгмы, беларуская гістарыяграфія, здаецца, вяртаецца да сваіх вытокуў пачатку 20 ст., калі яна стала ўласна нацыянальнай гістарыяграфіяй. Прайшоўшы доўгі гістарычны шлях, запачаткованы яшчэ ў 20-я гады 16 ст., перажыўшы стварэнне мітаў у духу “захонднерусізму” Міхала Каяловіча і інш., беларуская гістарыяграфія на прыканцы 18 ст.– пачатку 19 ст. пераважна “шляхецкая” сваім сацыяльным профілем, “краёвая” предметам даследавання, “білінгвічна” тыпам гістарычнай свядомасці, на мяжы 19–20 ст. набыла рысы нацыянальнай гістарычнай навукі ў сістэме ўсходнеўрапейскіх гістарыяграфіяў¹.

На сучасным этапе – даволі складаным і неакрэсленым у перспектыве дзяржаўна-палітычнага развіцця Рэспублікі Беларусь, праблемы нацыянальнай гісторыі набылі не толькі навукова-праблемны характар, але нясуць значныя ідэалагічныя напластаванні. Аднак, нягледзячы на руйнуючыя нацыянальны нігілізм рэжыму Лукашэнкі, гістарычна спадчына ВКЛ ўсё ж адназначна трактуеца як уvasабленне ў першую чаргу беларускай дзяржаўнасці. Навуковая дыскусія па праблемахутварэння ВКЛ ды мейсца Беларусі ў гісторыі гэтай дзяржавы пачалася яшчэ ў 1989 г. і пасля працяглых тэрміналагічных дэбатаў прывяла да таго, што ВКЛ тэрміналагічна было прызнана “Беларуска-Літоўскай дзяржавай”², дзе ва ўмовах палітычнага, эканамічнага ды культурнага супрацоўніцтва адбылося становленне трох народаў, менавіта, беларускага, летувіскага і украінскага, якія высіступаюць спадкамі гэтай феадальнай поліэтнічнай дзяржавы. Не зважаючы

¹ Карев Д. Белорусская историография в 16 – начале 20 в. // Украина: культурна спадчина, національна свідомость, державність / ПРОСТОНМА. Історичні та філологічні розвідки, присвячені 60-річчу академіка Ярослава Ісаевича Лівія, 1998. Вип. 5. С. 298.

² Яковенко Н. У пошуках витоків: проблеми беларускій історіографіі Великого князівства Літоўскага з перспектыві 1991-1992 рр. // Історія, історіософія, джералознавство / Статті, розвідкі, замітки, есе. Кіев, 1996. С. 119; Шевченко Н.В. Беларусько-Літоўска держава: нові концептуальны засады сучаснай беларускай історіографіі // Украінскій історычны журнал. 1997. №2. С. 56, 65.

на досыць значную запалітыванасць некаторых падыходаў беларускай гісторыяграфіі, актыўнасць пошуку ўласных гісторычных карэнняў, выхад гісторыкаў-прафесіоналаў да масавай чытацкай аўдыторыі, які абудзіў цікавасць да беларускай мінуўшчыны, прывяла да краху многіх гісторычных міфаў, урэшце – зліквідавала манаполію на гісторычную прафіду³. У гэтым ракурсе гісторыяграфічнае адчытанне сучасным і беларускім даследчыкамі ды папулярызатарамі навукі як эпохі, так і самай гісторычнай постачі князя Вітаўта (1350–1430) надзвычай дакладна адлюстроўвае агульныя тэндэнцыі ды асаблівасці развіцця гісторычнай навукі Беларусі.

Вялікі князь літоўскі Вітаўт (Вітаўтас) Кейстутавіч ды час яго кіравання (1392 – 1430) займае адно з галоўных месцаў у гісторычных працах беларускіх гісторыкаў. Якраз пад кіраваннем Вітаўта Вялікага, як яго гучна называе летувіская традыцыя, ВКЛ амаль на сорак гадоў пераўтварылася з даволі аморфнага федэратыўнага аб'яднання ў моцную цэнтралізаваную дзяржаву.

Да самай смерці (у 1430 г.) сваёй дзяржаўнаю воліяй Вітаўт прыдушваў любыя сепаратысцкія дзеянні ўзельных князёў і такім чынам трymаў дзяржаўную стабільнасць. Пакідаючы па-за ўвагай старую беларускую гісторыяграфію 19 ст., запыніюся на навейшай беларускай гісторычнай навуцы, у працах якой знайшлі месца высвятленне, аналіз і ацэнка таго важнага перыяду.

Гісторык і публіцыст Вацлаў Ластоўскі (Власт) (1882 – 1938) быў адным з ініцыятараў нацыянальнага і культурнага адраджэння, дзеячам Беларускай Народнай Рэспублікі. Пойстагодзя трэба было чакаць яго рэабілітацыі і столькі ж напісанай ім і ўпершыню выданай у 1910 г. працы, якая захоўвалася ў закрытых спецыфонадах дзяржаўных бібліятэкаў⁴. Яго “Кароткая гісторыя Беларусі” падобна да “Ілюстрованої історії Украіні” (1911) Міхайла Грушэўскага ці “Історії Украіні-Русі” (1908) Міколы Аркаса стала ў першых дзесяцігоддзях 20 ст. адным з першых сунтэрмаваных выкладаў шматвяковага гісторычнага працэсу на беларускіх землях з пазіцый уласнага нацыянальнага гісторыяпісання. Безумоўна, спецыфіка адлюстравання агульных працэсаў мінулага была апасрэдаваная светапогляднай парадыгмай эпохі, яе запытамі і патрэбамі, сыштэмаю маральных і сацыяльных каштоўнасцяў ды арыентацыяў⁵, урэшце, нават пэўнымі ідэалагічнымі ды палітычнымі замовамі, бо якраз у часе нацыянальна-культурнага, а за ім і дзяржаўна-палітычнага адраджэння беларусам надзвычай патрэбная была ўласная напісана папулярна гісторыя.

³ Карев Д. Проблемы истории Великого княжества Литовского и Беларуси нового времени в современной белорусской историографии // Центральна і Східна Європа в 15-18 століттях: питання соціяльно-економічнай і політичнай історії. До 100-річчя від дня народження проф. Дмитра Похілевіча. Львів, 1998. С. 257.

⁴ Грышкевіч А. Пасляслоўе (Вацлаў Ластоўскі (Власт) і яго “Кароткая гісторыя Беларусі”) // Ластоўскі В.Ю. Кароткая гісторыя Беларусі. Мінск, 1993. С. 111.

⁵ Алпееva Т. Специфика исторического знания и мифоистория // Метадалагічныя проблемы гісторычнай навукі. Мінск, 1993. С. 32.

Цікава, што ў перыядызацыі беларускай гісторыі В.Ластоўскі выдзеліў як адну з рубежных датай смерць Вітаўта 27 лістапада 1430 г.⁶ Характарызуючы перыяд гаспадарання Вітаўта, аўтар высока ацаніў ягоны палітычны талент і аўтаратэт. Дынастычныя шлюбы, спыненне княскіх міжусобіцаў, рэформы, прывілеі местам ды месцікам, ліквідацыя пагрозы з боку суседніх дзяржаў прывялі да стабілізацыі дзяржавы, калі “Беларусь лягчай уздыхнула”⁷.

Апісваючы знешнепалітычную дзеянасць Вітаўта, Власт звярнуў увагу і на арганізацыю князем у 1429 г. з'езду єўрапейскіх манафраў у Луцку. Гэты свайго роду дыпламатычны каралеўскі кангрэс меў на мэце разгледзець некалькі наспелых праблемаў. Іхнае вырашэнне нават на ўзорні міждзяржаўных кансультаций і нарадаў магло б спрыяць адчuvальному паляпшэнню геапалітычнага становішча, якое зблыталася ў цэлую нізку пытанняў, менавіта: пруская праблема, гусіцкія войны ў Чэхіі ды іх наступствы (дарэчы, пасля спалення Яна Гуса ў 1415 г. Вітаўт прыняў прапанову гусітаў стаць іхным каралём і накіраваў на некалькі гадоў у Чехію свайго намесніка з пяццісечным ліцвінскім войскам). Звязанае з валошскай спраўаю, магчымы, самае галоўнае пытанне пра турэцкую пагрозу, якое абгаворвалася на з'ездзе, паставіла на парадак дня стварэнне антымусульманскай, антытурэцкай кааліцыі. І, відавочна, найважнейшай пракэдурай для ініцыятараў з'езду была каранація самога Вітаўта на караля Літвы. Для таго, каб замацаваць сваю ўладу ў ВКЛ Вітаўт падуплыў на мянецкага імператара Жыгімonta вырашыў прыняць карону ў другім па значэнню горадзе пасля Вільні – “столечным месце” Луцку, які за час свайго кіравання моцна разбудаваў і ўзмацніў. Найперш тое будаўніцтва датычылася Верхняга (Вишиньго) і Ніжняга (Окольного) замкаў, хоць рамантычная традыцыя 19 ст. прыпісала гэта выключна ягонаму папярэдніку – Любарту Гедымінавічу. На падставе “Кронікі” Мацея Стрыйкоўскага В.Ластоўскі праплічыў нават відавочна перабольшшаныя штодзённыя расходы на сямітыднёвае ўтырыманне єўрапейскіх манафраў ды іх шматлікіх двароў: па 700 бочак віна, мёду і піва; 700 быкоў і кароў, 1400 баранаў, 100 зуброў, 100 дзікіх і 100 ласёў⁸.

Адзін з найбольш вядомых сучасных даследчыкаў сярэднявечнай гісторыі Беларусі праф. Анатоль Грыцкевіч таксама шмат увагі прысвяціў аналізу знешнепалітычнага курсу ВКЛ часоў Вітаўта. Акрамя таго ён зрабіў акцэнты на баражыбе групы летувіскай, беларускай ды украінскай арыстакратыі начале з Вітаўтам у 1389 – 1392 г. супраць Крэўскай уніі, удакладніў склад саюзнага войска ў Грунвальдской бітве падчас “Вялікай вайны” 1409 – 1411 г. У войску Вітаўта 15 ліпеня 1410 г. па падліку А.Грыцкевіча было восем украінскіх харугваў⁹, менавіта

⁶ Ластоўскі В.Ю. Кароткая гісторыя Беларусі. С. 12, 31, 120.

⁷ Тамсама. С. 24-, 27, 30.

⁸ Ластоўскі В.Ю. Кароткая гісторыя Беларусі. С. 29.

⁹ Грыцкевіч А. Барацьба Вялікага Княства Літоўскага і Рускага (Беларуска-Літоўскай дзяржавы) з Тэўтонскім ордэнам у канцы 14 – першай палове 15 ст. // Адраджэнне. Гістарычны альманах. Мінск, 1995. Вып. 1. С. 40, 45.

Берасцейская, Кіеўская, Крэмъянецкая, Луцкая, Ноўгарад-Северская, Пінская*, Ратненская і Старадубская. Абапіраючыся на звесткі М. Стрыйкоўскага ды працу польскага даследчыка Людвіка Калянкоўскага, А. Грыцкевіч таксама ўдакладніў некаторыя факты са з'езду манархаў у Луцку, напрыклад, у пераліку гасцей назваў яшчэ імя вялікага магістра Тэўтонскага ордэна Паўля фон Рудздорфа¹⁰.

Даволі дэталёвую біографію Вітаўта падае новая шасцітамовая энцыклапедыя гісторыі Беларусі¹¹. У прадмове да выдання Літоўскага Статута 1588 г., характарызуючы агульнагісторычныя ўмовы ягона газ'яўлення, І. Хаўратовіч падкрэсліў значэнне барацьбы гарадзенскага князя Вітаўта супраць цэнтрализтарскай палітыкі Ягайлы ды спробаў польскай магнацка-шляхецкай вярхушкі інкарпараваць у Польшчу беларускія, літоўскія ды украінскія землі¹².

У сучаснай беларускай гісторыяграфіі асаблівае ізнакаве месца займаюць працы Міколы Ермаловіча, якога часам называюць пачынальнікам школы інтуітивістаў у нацыянальнай гісторыяграфіі¹³. Для інтуітыўізму, які ўвогуле сведчыць пра пэўныя крызіс у гісторычнай навуцы, характэрная першаснасць пабудовы ўласнай канцепцыі, на якую потым назіваюцца гісторычныя факты. У гэтым плане характэрны з'яўлецца новая кніга М. Ермаловіча “Беларуская дзяржава Вялікае Княства Літоўскае”. Час Вітаўта аўтар разглядае на пачатку г.зв. “крэўскага” (1385 – 1569) перыяду беларускай гісторыі¹⁴. На думку М. Ермаловіча 38-гадо-вае кіраванне Вітаўта (1392 – 1430) было часам найвышэйшага дзяржаўнага ўзды-му ВКЛ, яго вайсковай магутнасці, тэрытарыяльнага дамінавання і палітычнай стабільнасці ў беларускіх нацыянальных формах¹⁵.

Біографічныя дадзеныя ды дзяржаўная дзеянасць Вітаўта асобна разглядаюцца ў новых падручніках і навучальных дапаможніках па беларускай гісторыі. Амаль усе іх аўтары падкрэсліваюць галоўны здабытак палітычнай кар'еры Вітаўта – дасягненне найвялікшай магутнасці ВКЛ, якое тады раскінулася ад “мора да мора” і спрыяла пераўтварэнню вялікага князя ў фактычнага палітычнага лідэра ўсіх Усходніх Еўропы¹⁶.

Постаць Вітаўта атрымала даволі шырокое адлюстраванне і ў літаратуры навукова-папулярнага жанру. У першую чаргу гэта датычыцца беларускіх пісьменнікаў, перш за ёсё сучаснага папулярнага беларускага пісьменніка Каствуся Тарасава, аўтара гісторычнага раману “Пагоня на Грунвальд”. У мастацкай форме,

* Залічэнне берасцейскай ды пінскай харугваў да украінскіх супярэчыць беларускай навуковай традыцыі (Рэд.).

¹⁰ Грыцкевіч А. Барацьба Вялікага Княства ... С. 52.

¹¹ Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: У 6 т. Мінск, 1994. Т. 2. С. 304-305, 390-398.

¹² Статут Вялікага Княства Літоўскага 1588 г. Тэксты. Даведнік. Каментары. Мінск, 1989. С. 7.

¹³ Кіштымаў А. Можа быць, нам уда囊ца прагаварыць традыцыю // Літаратура і мастацтва. 1994. №27 (8 ліпеня). С. 5, 12.

¹⁴ Ермаловіч М. Беларуская дзяржава Вялікае Княства Літоўскае. Мінск, 2000. С. 231-235.

¹⁵ Тамсама. С. 258.

¹⁶ Шарова Н.С. Гісторыя Беларусі. Мінск, 1999. С. 24.

даволі дакладна, паводле існуючых крыніц, тут адлюстраваны ходзнакамітай Грунвальдской бітвы, у якой аб'яднаныя сілы палякаў, летувісаў, беларусаў і украінцаў разгромілі войскі Тэўтонскага ордэна. Сярод галерэі гісторычных асабаў, прадстаўленых аўтарскім уяўленнем, у рамане выдзяляецца вялікі князь Вітаўт. Вартасцю гэтага гісторычнага раману з'яўляецца тое, што на пачатку кнігі змешчаны пералік харугваў ВКЛ, якія браўлі ў дзел у бітве, а ў канцы – тлумачэнні да асабовых гісторычных іменаў ды тэрмінаў, а таксама аўтарскае пасляслоўе, дзе на падставе гісторычных крыніц на прафесійным узроўні коратка прааналізавана сама хода і ўплыў бітвы на лёс еўрапейскіх нароўдаў¹⁷.

Другое дапоўненне выданне збору мастацка-гісторычных эсе таго ж аўтара “Памяць пра легенды” таксама ў трэцім ліве нарыс пра Грунвальдскую бітву. Вялікі ўклад ВКЛ у разгром Ордэна, на думку К. Таракава, даў магчымасць Вітаўту ў 1413 г. прыняць Гарадзельскую польска-літоўскую унію, умовы якой забяспечвалі поўную самастойнасць княства. Такім чынам Грунвальдская перамога паспрыяла разрыву нераўнапраўнай для ВКЛ Віленскай уніі 1401 г., якую Польшча навязала Вітаўту пасля разгрому яго войска мангола-татарамі на рэчцы Ворскле ў жніўні 1399 г.¹⁸

Дыпламатычныя разлікі і дзяржайнае разуменне значэння дынастычных сувязяў праслежваеца і ў навукова-папулярным нарысе пра ягоную дачку – Сафію Вітаўчанку (1369 – 1453), якая ў 1386 г. была заручаная ў Луцку з княжычам, а пазней вялікім князем маскоўскім Васілем Дзмітравічам, сынам Дзмітрыя Данскога, а ў 1390 г. узяла з ім шлюб і стала вялікай княгініяй маскоўскай¹⁹.

Панарамнасцю бачання свету беларускага сярэднявечча і ўсведамленнем ролі асобы ў гісторычных падзеях выдзяляецца навукова-папулярны нарыс прафесійнага гісторыка Алеся (Аляксандра) Краўцэвіча “Вялікі князь Вітаўт”. Зразумела, што такі жанр літаратуры, або дакладней сказаць “дзіцячай” ці “школьнай” гісторыі, вымагаў ад аўтара адпаведнага стылю выкладу і пэўнага ідэалізаванага набору геройка-патрыятычных прыкладаў з біяграфіі князя. Аднак гэта не змяншае вартасць выдання, якое пабачыла свет у спецыялізаваным для такіх кнігаў менскім выдавецтве “Юнацтва”.

Аўтар цалкам спрэвядліва заўважыў, што Вітаўт быў надзвычай яскравай асобай і прывёў ВКЛ да зеніту дзяржайнай велічы ды магутнасці. А. Краўцэвіч падаў малавядомыя звесткі пра арганізацыю Вітаўтам паходу 1399 г. з Кіева на р. Ворсклу супраць татараў, у канцы кнігі змясціў храналагічную табліцу асноўных падзеяў з жыцця Вітаўта²⁰.

Вялікі князь добра выпісаны Алесем Краўцэвічам таксама і ў навукова-папулярным нарысе, прысвечаным гісторыі Гарадзенскага замку. Аўтар звярнуў

¹⁷ Тарасов К. Погоня на Грюнвальд: Истор. роман. Минск, 1991. С. 2, 272 – 286.

¹⁸ Тарасаў К. Памяць пра легенды: Постаці беларускай мінуўшчыны. Мінск, 1995. С. 125.

¹⁹ Масляніціна І.А., Багадзяж М.К. Слава і несласце. Мінск, 1995. С. 125.

²⁰ Краўцэвіч А. Вялікі князь Вітаўт: Нарыс. Мінск, 1998. С. 3, 30 – 31, 47.

увагу на той факт, што якраз у Гародні, Верхні і Ніжні замкі якой сталі галоўнай апорай у вайне за вялікакняскую карону супраць Ягайлы, у 1389 г. Вітаўт збіраў сваіх прыхальнікаў сярод беларускай шляхты²¹. Не абмінуў А.Краўцэвіч гісторычнага факту падпісання міру з Тэўтонскім ордэнам 23 траўня 1398 г. у Гародні ўжо пасля замірэння між Вітаўтам і Ягайлам, а таксама зрабіў цікавую аўтарскую рэканструкцыю фартыфікацыйных збудаванняў замку Вітаўта над Нёманам.

На гісторычнай асобе Вітаўта А.Краўцэвіч спыніўся і ў іншым навукова-папулярным нарыйсе “Тэўтонскі орден: ад Ерусаліма да Грунвальда”, асабліва пад час апісання падрыхтоўкі ды ходу самой Грунвальдской бітвы, дзе Вітаўт як адна з ключавых фігураў “вялікай бітвы” арганізаваў удалы вайсковы манеўр з імітацыяй адступлення сваіх палкоў, большасць якіх складалі беларусы ды украінцы²².

Прыроджаным дзяржаўным дзеячам і дыпламатам у “Вялікім Княстве Літоўска-Беларускім” паўстае “славуты Кейстутавіч” у гісторычных эсэ “Паратунак” беларускага пісьменніка з Беластоку Міколы Гайдука. Аўтар згадвае пра Вітаўтаў двор у Луцку на Валыні, няўдалую бітву на Ворскле 12 жніўня 1399 г., калі татары захапілі ўесь абоз Вітаўта і дайшлі, рабуючы ваколіцы, да самога Кіева і Луцка²³. На аснове “Хронікі Быхаўца” у кнізе добра паказаныя 40 харугваў войска Вітаўта пад Грунвальдам. Адносна эсэ М.Гайдука ўдалай і своечасовай аказалася рэцэнзія Алесі Краўцэвіча на старонках “ЛіМа”, у якой гісторык слушна паказаў некаторыя “ляпы”, якія вынікаюць з далікатнасці і складанасці працэсу аднаўлення літаратарам “жывой тканины гісторыі”. Рэцэнзент прывёў удалы прыклад з практикі класіка беларускай гісторычнай прозы Уладзіміра Каараткевіча, які на аснове аднаго, але рэальнага летапіснага радка мог напісаць раман, дзе быў таленавіта адноўлены своеасаблівы дух эпохі, на грунце скрупулёзнай апрацоўкі гісторычных крыніц ды дакладнай інтэрпрэтацыі фактаграфіі²⁴.

Пра Вітаўта як дзяржаўнага мужа, які акрамя іншага, сабраў з'езд еўрапейскіх манархаў у Луцку, вядзецца гаворка ў навукова-папулярнай кнізе Вітаўта Чаропкі “Імя ў летапісе”²⁵. Уладзімір Арлоў таксама пераконвае чытачоў, што ў часы князя Вітаўта ВКЛ дасягнула найвышэйшай палітычнай магутнасці²⁶. Дыпламатычныя інтырыгі Вітаўта з Залатой Ардой асветлены ў навукова-папулярнай кнізе Святаслава Асіноўскага²⁷.

Гісторычна публіцыстыка ў Беларусі на старонках газет, падобна да украінскай, дзе Вітаўт названы “палітычным канатаходцам Сярэднявечча”²⁸, звычайна

²¹ Краўцэвіч А. Гродзенскі замак: Нарыс. Мінск, 1993. С. 29.

²² Краўцэвіч А. Тэўтонскі орден: Ад Ерусаліма да Грунвальда. Мінск, 1993. С. 35–41.

²³ Гайдук М. Паратунак: Гісторычныя эсэ. Мінск, 1993. С. 238, 263, 309, 315, 317.

²⁴ Краўцэвіч А. Творца ці раб гісторыі? // Літаратура і мастацтва. 1994. №1 (7 студзеня). С. 6–7.

²⁵ Чаропка В. Імя ў летапісе. Мінск, 1994. С. 265–416, 417–420.

²⁶ Арлоў У. Таямніцы Полацкай гісторыі. Мінск, 2000. С. 136; Гл. яго ж у сааўтарстве: Арлоў У., Сагановіч Г. Дзесяць вялоў беларускай гісторыі (862 – 1918). Вільня, 1999.

²⁷ Асіноўскі С. Поль памяці: постасці і падзеі беларускай мінуўшчыны. Мінск, 1999. С. 54–60.

²⁸ Сюндюков I. Вітовт – “король літоўців і русінів” // День. 2000. №102 (9 чэрвня). С. 8.

схільна трохі перабольщаць бяспрэчныя заслугі вялікага князя, які пашырыў граніцы “адной з магутнейшых Еўропе дзяржаў” ад Пскоўскай зямлі да Чорнага мора, ад ракі Акі да Галіччыны і Падляшша²⁹.

Такім чынам сучасная беларуская гісторыяграфія, а асабліва навукова-папулярная літаратура робяць Вітаўту сапраўдным нацыянальным героям. Бо як раз пры яго кіраванні адбывалася пэўная палітычная, эканамічна і культурная стабілізацыя Беларуска-Літоўскай дзяржавы, як зараз беларускія гісторыкі называюць ВКЛ. Такая інтэнсіўная міфатворчасць адносна гэтай няпростай княскай асабовасці,магчыма, апраўданая з пункту гледжання пазбыўвання комплексу не-паўнавартасці³⁰, фармавання нормальных нацыянальных пачуццяў беларусаў, абгрунтавання першавытокай нацыянальнай дзяржаўнай ідэі ў няпростых умовах, здавалася б, бясконцай нівызначанасці будучага Беларусі. З іншага боку, цалкам зразумела, што Вітаўт Кейстутавіч быў усё ж такі перш за ўсё прадстаўніком летувіскай кіруючай дынастыі Гедымінавічаў, нарадзіўся і памёр у летувіскіх Троках(Тракай).

Без сумніву, кожны з сюжэтаў, які пралівае святло хоця б на нязначны эпізод шматбаковай палітычнай дзеянасці Вітаўта, заслугоўвае на ўвагу сучаснай акадэмічнай ды навукова-папулярнай літаратуры ў Беларусі. З міфалагемамі і без іх Вітаўт навечна застаўся ў гісторыі – князем і некаранаваным каралём Вялікага Княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага, якое тады дамінавала на просторах ад Балтыкі да Чарнамор’я і шмат у чым вызначыла далейшы гісторычны лёс усіх народаў Цэнтральна-Усходняй Еўропы.

Уладзімір Прышляк

кандыдат гісторычных навук,
дацент кафедры старажытнай і новай гісторыі Украіны Валынскага
дзяржаўнага універсітета імя Лесі Українкі

Адрес: пр-кт Молоді, 8-а/603

м. Луцьк – 24

43024 Україна

т.пр. 4-93-47

e-mail: mb@univer.lutsk.ua

²⁹ Бадун В. Зноў пра Ворсклу // Наша Ніва. 1999. №30 (8 лістапада). С. 8; Рубашевский Ю. В Европу нас ввел Витовт // Вечерний Брест. 2000. 27 октября. С. 4.

³⁰ Гошко Т. Сучасны погляд на історію Полоцька на фоні національної історіі Білорусі [Рец. на книгу: Арлоў У. Таямніцы Полацкай гісторыі. Мінск, 1994] // Україна в минулому. Київ, Львів, 1994. Вип. 7. С. 195.